

PREMIUM E-JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Open Access Refereed e-Journal & Indexed
International Refereed Journal

ISSN
2687-5640

2020 Haziran / June
Cilt / Vol: 4
Sayı / Issue: 4

PREMIUM SOSYAL BİLİMLER E-DERGİSİ

Açık Erişim ve Dizinli e-Dergi

Uluslararası Hakemli Dergi

Bilim dünyasının değerli insanları,

(PEJOSS) Dergisi; bilimsel yöntemlerle üretilmiş ve sağlam teorik temellere dayalı bilgilerin sosyal ve beşeri bilimlerle ilgili sorunsallara çözüm üretmek ve yeni yaklaşımları tanıtarak katkı sağlamak amacıyla 2017 yılında yayın hayatına başlamış açık erişime sahip uluslararası, hakemli e-dergi; ayrıca akademik yazı ve düşünce ile meşgul olan herkesin söz söyleyebileceği sosyal bilim platformudur.

PEJOSS'da alanında etki sağlayacak ulusal ve uluslararası portreler, güncel meseleler ve makaleler yer almaktadır. Sizlerin de özverili çalışmaları ve desteği ile PEJOSS dergisinin dördüncü sayısı ile huzurlarınızdayız. Göstermiş olduğunuz ilgi, değerli katılım ve katkılarınızdan dolayı minnettarız. Akademik hayata bir nebze katkı sunmak üzere çıkmış olduğumuz bu yolculukta, PEJOSS ailesi olarak sizinle birlikte çalışmanın gurunu yaşamaktayız. Dünya genelinde ülkelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yaşamlarını alt üst eden ve insanlık tarihinin en zorlu dönemlerinden birisinin yaşandığı şu sıralarda bilime ve insanlığa katkı sağlayan bilim dünyasının siz değerli üyelerine teşekkürü borç bilmekteyiz. Bilim dünyasının siz değerli üyelerini yayın, danışma ve hakem kurulu ile yazar olarak yanımızda görmek; ayrıca görüş ve önerilerinizle bizleri en mükemmele ulaştırma noktasında yönlendirmeniz bizlere daha da güç katmaktadır. Bu bağlamda;

Kuruluş aşamasından bu yana PEJOSS ailesi mensubu olarak emek veren dergi yönetim kurulundaki değerli hocalarımıza,

Gerek yurt içi, gerekse yurtdışından bizleri kırmayarak, danışma, yayın ve hakem kurulunda yer alan ve uzmanlık alanları ile bizlere katkı sağlayan kıymetli hocalarımıza, talep ve önerileri ile sosyal bilimlerin farklı disiplinlerde görev yapan akademik camia mensubu tüm mesai arkadaşlarıma en içten teşekkürlerimi bir borç bilirim.

PEJOSS Dergisi olarak vereceğiniz her türlü destekten dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU
Editör

JENERİK / GENERIC PAGE

PREMIUM E-JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES (PEJOSS) uluslararası hakemli bir dergi olup Haziran 2020 tarihinden itibaren ayda bir yayınlanacaktır.

PEJOSS Dergisi, sosyal bilimlerin her alanından yazı yayınlayan bir dergidir. Bu çerçevede özgün bilimsel makaleler, çeviriler, çeviri-yazılar, röportajlar, kitap, makale, sempozyum, panel ve bilimsel etkinlik tanıtma çalışmaları ile nekroloji metinleri yayımlar. Ayrıca, sunulduğu yer, toplantı ve tarihin kaydedilmesi ile başka bir yerde yayınlanmamış olması şartıyla sempozyum bildirimleri de yayınlanabilir. Ancak bu yayın etkinliğinden kaynaklanması muhtemel herhangi bir sorunun sorumluluğu yazara aittir. Yayınlanması için PEJOSS Dergisi'ne gönderilen yazıların basım ve yayın hakları dergiye devredilmiş olur. Bu yazılar dergi yönetiminden izin alınmaksızın bir başka yayın organında yayınlanamaz, çoğaltılamaz ve kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

PEJOSS Dergisi, yayınlamış olduğu metinleri çeşitli mecralarda yayınlayabilir. PEJOSS Dergisi'ne gönderilmiş yazılardan kaynaklanması muhtemel herhangi bir yasal, hukuksal, ekonomik ve etik sorumluluk, söz konusu yazı yayınlanmış olsa bile yazarlarına aittir. Dergi herhangi bir yükümlülük kabul etmez.

PEJOSS Dergisi'nin yayın dili Türkçe olmakla birlikte İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Farsça vb. dillerden gelen yazılar da değerlendirmeye tabi tutulur ve hakemler tarafından yayımlanması uygun görüldüğü takdirde yayınlanır.

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ali AZAD	United Arab Emirates University / UNITED ARAB EMIRATES
Prof. Dr. Emmy INDRAYANI	Gunadarma University / ENDONEZYA
Prof. Dr. Erdiñ TUTAR	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT	Yozgat Bozok Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. İsmail BAKAN	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Jayesh KUMAR	Indira Gandhi Institute of Development Research / INDIA
Prof. Dr. Marek GRUSZCZYNSKI	Warsaw School of Economics Warsaw /POLAND
Prof. Dr. Mbodja MOUGOUÉ	Wayne State University / USA
Prof. Dr. Mevlüt KARAKAYA	Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Milind SATHYE	University of Canberra / AUSTRALIA
Prof. Dr. Mohga BASSIM	Buckingham University / UNITED KINGDOM
Prof. Dr. Muhsin KAR	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Murat TUNCER	Fırat Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Nor Asiah ABDULLAH	Multimedia University / MALAYSIA
Prof. Dr. Partha SARKAR	The University of Burdwan / INDIA
Prof. Dr. Recep KÖK	Dokuz Eylül Üniversitesi / TÜRKİYE

YAYIN KURULU / PUBLICATION BOARD

Prof. Dr. Adnan ÇELİK	Selçuk Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Haluk DUMAN	Aksaray Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Jayesh KUMAR	Indira Gandhi Institute of Development Research / INDIA
Prof. Dr. Marek GRUSZCZYNSKI	Warsaw School of Economics Warsaw / POLAND
Prof. Dr. Mbodja MOUGOUÉ	Wayne State University / USA
Prof. Dr. Milind SATHYE	University of Canberra / AUSTRALIA
Prof. Dr. Mohga BASSIM	Buckingham University / UNITED KINGDOM
Prof. Dr. Muhsin KAR	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Mustafa TASLIYAN	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Mücahit KAĞAN	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Nor Asiah ABDULLAH	Multimedia University / MALAYSIA
Prof. Dr. Partha SARKAR	The University of Burdwan / INDIA
Prof. Dr. Tahir AKGEMCI	Selçuk Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Aydoğan SOYGÜDEN	Erciyes Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Ayten MEHDİYEVA	Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi / AZERBAYCAN
Doç. Dr. Besa Havziu İSMAILİ	Sate University of Tetova / MAKEDONYA
Doç. Dr. Deniz DEMİRARSLAN	Kocaeli Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Emine ERATAY	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Fethi KAYALAR	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Hasan LÖK	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Hüseyin Bülent AKDENİZ	Anadolu Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Morsheda HASSAN	Grambling State University / USA
Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ	Gaziantep Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Abuzer KALYON	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Berna TURAK KAPLAN	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Furat AKDEMİR	Düzce Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Melda Medine SUNAY	Bursa Teknik Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Özgül UYAN	İstanbul Aydın Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Ülkü GEZER	Haliç Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Zerrin TAN	Trakya Üniversitesi / TÜRKİYE

İNDEKSLER / INDEXED & IN LISTED

Zeynep BURUN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Öğrencisi, Kahramanmaraş / TÜRKİYE

Öğr. Gör. M. Şükrü FETTAHLIOĞLU

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kahramanmaraş / TÜRKİYE

Citation: Burun, Z & Fettahlıoğlu, M. Ş. (2020). Karakter eğitimi öğretim programı tasarısı. *Premium e-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 4(4),74-82.

KARAKTER EĞİTİMİ ÖĞRETİM PROGRAMI TASARISI

ÖZET

İlköğretim 4. sınıf düzeyinde karakter eğitimi ile ilgili oluşturulmuş olan program tasarısı Taba-Tyler modeline göre geliştirilmiştir. Kazanımların bütünü duyuşsal alana göre hazırlanmıştır. Karakter eğitimi programının içerik boyutu düzenlenirken doğrusal programlama yaklaşımı temel alınmıştır. Öneri niteliğinde olan ve 16 madde, 4'lü Likert tipi ile hazırlanan Karakter Eğitimi Anket Formu ilgili yaş düzeyine uygulanarak veriler betimsel istatistiklerle değerlendirilmiş, ortaya çıkan veriler ve uzman görüşleri doğrultusunda 3 maddesi çıkarılarak 13 maddeye indirgenmiştir. Karakter eğitimi öğretim programı tasarısının ölçme değerlendirme boyutunda akran ve grup değerlendirme ile yapılması ön görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Karakter eğitimi, Öğretim programı.

DESIGN OF CHARACTER EDUCATION TEACHING PROGRAM

ABSTRACT

The program draft prepared for character education at the 4th grade of Primary Education was developed according to the Taba-Tyler model. All of the achievements was prepared according to the sensory field. Linear program approach was used when editing the content dimension related to character education. The Character Education Questionnaire Form prepared with 16 items and 4-point Likert type was applied to the relevant age level, and the data were evaluated with descriptive statistics, 3 items of the questionnaire were removed and reduced to 13 items. It is foreseen that the draft of the character education curriculum will be made in the assessment and evaluation dimension with peer and group evaluation.

Keywords: Character education, Curriculum.

1. GİRİŞ

'Bilgi artı karakter; işte eğitimin gerçek amacı.'

(Dr. Martin Luther King Jr.)

21. yüzyılda toplumsal değerlerin azaldığı ve insani değerlere hak ettiği önemin verilmediği düşüncesi akademik çevrelerde ve popüler yayınlarda sıkça vurgulanan bir konu olmaktadır. Tarih boyunca medeniyetlerin refahının ve devamının sağlanmasında en etkili etmenlerden biri olan eğitim; amaç, içerik ve yöntem açısından sürekli değişen dünya şartlarına göre değişime uğramıştır. Çağımızda ise toplumsal hayatın daha yaşanılabilir bir iklimde sürdürülebilmesi için bireylerin bu iklimi destekleyici karakter özelliklerine sahip olması gerekmektedir (Katılmış, Ekşi ve Öztürk, 2010). Bu karakter özelliklerinin kazandırılması için de eğitim en önemli araçtır.

Günümüzde hemen hemen her toplumda yaşanan “ahlâki bozulmalar, toplumda giderek artan suç oranları ve yaygınlaşan şiddet eğilimi, toplumsal duyarsızlık ve yozlaşma gibi olumsuzluklar” toplumları ve bireyleri bir çare arayışına yöneltmektedir (Alver ve Kesicioğlu, 2019:156).

Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlükte karakter; ayırt edici nitelik, bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen üstün ana özellik, öz yapı olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018). Karakter, bireyin toplumundaki diğer bireyler için en iyisini yapmaya çalışma isteği, topluma karşı ahlaki düşüncesini, diğer bireylere karşı dürüst ve sorumluluk sahibi olma gibi çeşitli davranışlarını etkin şekilde kullanmasını sağlayan kişisel ve duygusal bağlılık olarak ifade edilebilir (Acat ve Aslan, 2011).

Okulları sadece akademik açıdan başarılı ferlerin yetiştirildiği kurumlar olarak düşünmenin yanlış bir yaklaşım olacağı değerlendirildiğinde en önemli misyonun insani değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek olduğu söylenebilir. Bu bağlamda bireylere "doğru ve iyi" tercihler için seçenekler sunmak ve bu seçeneklere ulaşmada uygun stratejiler geliştirebilmelerinin amaçlanması gerekmektedir. Özellikle son zamanlarda artış gösteren etiksel değerlerin düşüş göstermesi, zararlı madde kullanımının yaygınlaşması, şiddet eğilimlerinin artması, empati ve duyarlılıkların kaybolması gibi durumlar karakter eğitimine dikkatleri çekmiştir.

Karakter eğitimi dünya çapında önemli bir konu olarak büyümeye devam etmektedir (Williams, Yanchar, Jensen & Lewis, 2003). Genel olarak karakter eğitimi, öğrencilerin temel etik değerleri anlamalarına, bunları dikkate almalarına ve etik değerleri günlük hayatlarının bir parçası haline getirmede yardımcı olmak için ortaya konan bilinçli bir çaba olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 2007). Kökleri ilgili literatürde eski Yunanlı düşünürlere kadar götürülen karakter eğitimi, öğrencilerin iyiyi bilmelerini, iyiyi arzulamalarını ve iyiyi yapmalarını sağlamak amacıyla yapılan kasıtlı uygulamalar olarak tanımlanmaktadır (Lickona, 1991'den Akt. Katılmış vd., 2010).

Karakter eğitimde evrensel olan ve herkes tarafından üzerinde ortak bir karara varılan erdemler ele alınan temel değerlerdir. Bu manada karakter eğitiminin dar anlamıyla ahlakı öne çıkardığı söylenebilir (Yıldırım, 2007). Ahlak eğitiminde amaç öğretmen olmamıştır, asıl gaye istemektir. Bu ispat etmekten daha fazla heyecan verir. Ahlak duygulu bir varlığa etki etmek istediğinde akıldan çok kalbe hitap eder. Birey ahlaki bir davranışın bütün sebeplerini anlamaya analiz etmeye çalışmaz, hepsinden önemlisi bu davranışı alışkanlık haline getirmek için gayret eder. Bir insana verilen değer onun ahlak ve karakteriyle ilişkilidir (Uysal, 2008). Kant'a göre ahlak eğitiminin en temel hedefi, karakteri meydana getirmektir. Karakterin oluşması da ahlak eğitimi aracılığıyla gerçekleştirilecektir (Uysal, 2008).

Karakter eğitiminin felsefi temeli, hemen hemen tüm kültürlerin, dinlerin ve ahlak felsefesi yaklaşımlarının ortaklaştığı “*Sana nasıl davranılmasını istiyorsan, başkalarına da öyle davran.*” altın kuralına dayanmaktadır. İslam dininde bu yaklaşım “*Kendisi için istediğini, başkası için istemeyen gerçek inanan değildir.*” şeklinde dile getirilirken, Hristiyanlıkta “*Başkalarının sana nasıl davranmasını istiyorsan, sen de onlara öyle davran.*” şeklinde ifade bulmuştur. Aristoteles ise “*Arkadaşlarımıza, bize davranmalarını istediğimiz gibi davranmalıyız.*” diyerek bu yaklaşıma katılmıştır (Yıldırım, 2007).

Battistich'e göre karakter eğitiminin amacı; daha küçük yaşlarda anlayışlı, ahlaki değerlere sahip, üretken, gençlik çağında ise kapasitelerini en iyisini yapmak için kullanan, doğru ve güzel şeyler yapman ve

hayatlarının amacının farkında olarak yaşayan bireyler yetiştirmektir (Acat ve Aslan, 2011). Karakter eğitimi programı ile öğrencilerde saygı, sorumluluk, dürüstlük, güvenilirlik, öz disiplin, sportmenlik, adil olma, kendisiyle barışık olma, hoşgörülü olma, çevreye ve canlılara duyarlılık, topluma katkı sağlama gibi ana değerlerinin geliştirilmesi, bu değerlerin tutum ve davranışlara dönüştürülmesi amaçlanır (Yıldırım, 2007).

İnsanlık tarihi boyunca eğitimin en temel amacı iyi karaktere sahip bireyler yetiştirmek olmuştur. Bu nedenle eğitim ve karakter geliştirme arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Birçok eğitimci de bu konuda aynı görüştedir (Karatay, 2011). Örneğin Dewey'e göre eğitim bilimi, karakter kurma bilimidir (Bender, 2005). Her ailenin, okulun ve toplumun en birincil ve önemli amacı iyi ve erdemli insan olmanın yanı sıra sağlam karakterli bireyler yetiştirmektir. Çünkü sağlam karakterli olmak sadece bireyin kendisini değil toplumun da huzurlu ve mutlu olmasını sağlar. Bu amacın gerçekleştirilmesi toplumun kültürel değerlerinin gelecek nesillere aktarılmasına bağlıdır (Karatay, 2011).

Lickona, Schaps ve Lewis'e (2002) göre etkili karakter eğitiminde tek bir senaryo yoktur, ancak bazı önemli temel ilkeler vardır. Karakter Eğitimi Ortaklığı (The Character Education Partnership), etkili karakter eğitiminde 11 ilke belirlemiştir. Bu ilkeler aşağıda verilmiştir:

1. Karakter eğitimi başlangıç felsefesi olarak karakterin temelini oluşturan dürüstlük, adalet, sorumluluk, kendine ve başkalarına saygı duyulması gibi önemli temel etik değerleri barındırmaktadır.
2. "Karakter" düşünme, hissetme ve davranışı içerecek şekilde kapsamlı olarak tanımlanmalıdır.
3. Etkili karakter eğitimi, okul yaşamının tüm aşamalarında temel değerleri teşvik eden kasıtlı, etkili ve kapsamlı bir yaklaşım gerektirir.
4. Okul özenli bir topluluk olmalıdır.
5. Karakteri geliştirmek için, öğrencilerin ahlaki eylemlerine imkân sağlanmalıdır.
6. Etkili karakter eğitimi, tüm öğrencilere saygı duyan ve başarılı olmalarına yardımcı olan anlamlı ve zorlayıcı bir akademik program içerir.
7. Karakter eğitimi, öğrencilerin içsel motivasyonlarını geliştirmek için çaba göstermelidir.
8. Okul personeli, karakter eğitiminde herkesin sorumluluk paylaştığı ve aynı temel değerlere uymaya çalıştığı, öğrenme topluluğu ve ahlaki bir topluluk haline gelmelidir. Bu, öğrencilerin eğitimine rehberlik eder.
9. Karakter eğitimi hem personelin hem de öğrencilerin ahlaki liderliğini gerektirir.
10. Okul, karakter oluşturma çabasında ebeveynler ve topluluk üyeleriyle tam bir işbirliği içerisinde olmalıdır.
11. Karakter eğitiminin değerlendirilmesi okulun karakterini, karakter eğitimcileri olarak görev yapan okul personelinin ve öğrencilerin iyi karakter gösterme derecesini değerlendirmelidir.

Okul çağı çocuklarının ahlak ve karakter gelişiminde okulların önemli bir etkisi vardır. Okul ortamı, çocukların karakterinin gelişiminde eğitsel, kültürel ve toplumsal öğelerin tümünü barındırır. Bu açıdan okul, çocukta bulunan yetenekleri, gizli kalmış güçlerini en iyi şekilde işleyerek onun karakterini oluşturmaya çalışır. Gelişim psikologları ve kuramcılar, çocukların okul yıllarında ahlaki değerlerini geliştirdikleri ve karakterlerinin bu çağlarda iyi ya da kötü şekillendiğini vurgulamaktadır (Karatay, 2011). Bu bağlamda okullar karakter eğitimi hususunda yaptıkları uygulamalarda, karakterin tek bir boyuna odaklanmak yerine, çocukların temel değerleri anlamalarına, bu değerleri benimseyerek kendilerini bu değerlere adanmalarına ve yaşantılarında bu değerleri dikkate alarak davranmalarına yardım etmelidir (Lickona, 1993).

Karakter eğitiminin amacı, öğrencilerin iyiyle kötüyü ayırt edebilmeleri, iyi olanı istemeleri ve sonuç olarak iyi eylemlerde bulunmalarına yardımcı olmaktır. Bu amaca ulaşmak için derslerin içeriği öğrencilerin ilgisini çeken bilgi ve becerilere yönelik tasarlanırken aynı zamanda toplumsal açıdan istenen davranışları kazandırmaya yönelik düzenlenmelidir (Karatay, 2011). Bu bağlamda karakter oluşumunun önemli basamağı olarak görülen ilkökul çağında bu eğitimin önemi bir kez daha vurgulanmaktadır. İlkokul 4. Sınıf düzeyinde tasarlanan bu program karakter gelişiminin ilk basamağı olarak kabul edilebilir.

2. PROGRAMIN GELİŞTİRİLME AMACI

21. yüzyılın başlarında uygulanan karakter eğitimi yaklaşımlarının informal ortamlar ve ilişkiler üzerine temellendirildiği ve genelde dolaylı eğitim yöntemlerine yoğunlaştığı söylenebilir. Bu doğrultuda, erdemlerin öğretilmesine ilişkin farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Erdemlerin doğrudan ayrı bir ders olarak açılmasına olumlu bakan yaklaşımların yanı sıra, genel eğilim erdemlerin tüm derslerde ilgili konularla ilişkilendirilmesi yönündedir (Yıldırım, 2007). Karakter eğitiminin zorunluluğunu savunanlar, okulların ve öğretmenlerin karakter eğitimine yönelik sorumluluklarından kaçındıklarını ve bunun bir sonucu olarak gençlerde şiddet, uyuşturucu kullanımı gibi sorumsuz ve saygısız davranışların yayılması şeklinde ortaya çıkan ahlaki bir yozlaşmanın ortaya çıktığını iddia etmektedirler (Milson ve Ekşi, 2003). Bu bağlamda erdemlerin doğrudan öğretilmesine yönelik ayrı bir ders açılmasını savunan yaklaşımla, çalışmanın amacı karakter eğitimi bir ders olarak ele alarak karakter eğitimi öğretim programını geliştirmektir.

3. PROGRAMIN GELİŞTİRİLME GEREKÇESİ

Ekşi'ye (2003) göre karakter eğitimi acil ve açık bir ihtiyaçtır. Çünkü toplumların varlıklarını sürdürebilmesi sadece kendi değerlerini sonraki nesillere aktarabilmeleriyle mümkündür. Bu nedenle, aileden ahlak eğitimi alamamış, değer merkezli etkilerden uzak kalmış milyonlarca çocuk için okulların böyle bir misyonu yüklenmesinin hayati önemi vardır. Bireyin ruhu ve aklı için daimi bir saygının ve iyi bir eğitim-öğretimin temelini karakter eğitimi oluşturur. Çocukların karakterlerini oluşturmalarında, “doğru olanı bilmeleri, sevmeleri ve yapmaları” konusunda yardım ederek, onların kalplerini, zihinlerini ve yeteneklerini tekrar bir araya getirmelerine ihtiyaç vardır (Uysal, 2008). İnsanlar arasında en basit duyarlılıkların dahi kaybolması karakter eğitiminin zorunluluğu için yeterli bir sebeptir. Yeni nesil arasında şiddetin artması, sahtekârlık, büyüklere karşı gelme ve saygısızlık, madde bağımlılığı, intihar gibi kendine zarar verici davranışlarda artış olması da yine karakter eğitimi için gösterilebilecek sebeplerdir (Ekşi, 2003). Yapılan alanyazın taraması sonucunda karakter eğitimi öğretim programı tasarısının geliştirilmesinin, karakter eğitiminin ayrı bir ders olarak verilmesinin ve bunu daha çok etkinlik temelli öğretim yöntem ve teknikleriyle uygulanmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

4. PROGRAMIN YAKLAŞIMI

Karakter eğitimi öğretim programı tasarısı ilerlemecilik felsefesi temel alınarak hazırlanmıştır. İlerlemecilik, pragmatik felsefenin eğitime uygulanmasıdır. Pragmatizm, değişme olgusunu gerçeğin kendisi olarak görür. Bu nedenle de eğitimin sürekli bir gelişim içinde olduğu öne sürülür. Tecrübenin sürekli olarak yeniden inşa edilmesi eğitim programlarının özünü oluşturur (Demirel, 2008). Bu program öğrenen merkezli program yaklaşımlarından çocuk merkezli program yaklaşımı ile tasarlanmıştır. Çocuk merkezli tasarımın savunucuları, öğrencinin en iyi şekilde öğrenebilmesi için sınıf içinde etkili olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu tasarımda öğrenme ile öğrenci yaşantısı ayrılmaz bir bütündür. Bu nedenle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ön planda tutulmalıdır. Taba'nın “kişi yaşadığını öğrenir” görüşü, bu yaklaşımın ana düşüncesini teşkil etmektedir (Demirel, 2008).

5. PROGRAMIN YAPISI

Bu program tasarısı Taba-Tyler modeline göre geliştirilmiştir. Program kazanım, içerik, eğitim durumları ve sınav durumlarının geliştirilmesiyle oluşturulmuştur. Taba ve Tyler'ın modellerinin ortak yönleri ele alınarak oluşturulmuş bir modeldir. Rasyonel planlama olarak da bilinir (Demirel, 2008). Modelin aşamaları şu şekildedir:

1. İhtiyaç saptanır.
2. Genel hedef belirlenir
3. Hedefler saptanır
4. Hedeflere uygun içerik seçilir
5. İçerik örgütlendikten sonra öğrenme yaşantıları belirlenir

6. Değerlendirme yapılır. Sonuç yetersizse genel hedeflerin belirlendiği aşamadan sonraki basamağa gidilir (Ünlü, 2017).

5.1. Kazanımlar

Karakter eğitimi öğretim programı tasarısında yer alan kazanımların bütünü duyuşsal alana göre hazırlanmıştır.

Tablo 1. Karakter Eğitimi Öğretim Programı Kazanımları

Mülkiyet	Her nesnenin bir sahibi olduğunun farkında olur. (Alma)
	Sahip olduğu eşyalara razı olur. (Tepkide bulunma)
	Okul eşyalarını dikkatli kullanmayı iş edinir. (Değer verme)
	Okul eşyalarının dikkatli kullanılması gerektiğine inanır. (Örgütlenme)
	Başkalarının eşyalarına zarar vermeyen bir kişiliğe sahip olur. (Nitelenmişlik)
Saygı	Arkadaşlarına karşı ilgi duyar. (Alma)
	Arkadaşlarının farklılıklarına razı olur. (Tepkide bulunma)
	Arkadaşlarına saygılı davranmayı iş edinir. (Değer verme)
	Başkalarına karşı saygılı davranmada kararlı olur. (Örgütlenme)
	Saygılı bir kişi olmayı alışkanlık haline getirir. (Nitelenmişlik)
İzin İstemek	Başkalarının eşyalarını izin isteyerek alması gerektiğinin farkında olur. (Alma)
	Okul eşyalarını izin isteyerek kullanmaya razı olur. (Tepkide bulunma)
	Eşyalarını izin isteyerek alan arkadaşlarını takdir eder. (Değer verme)
	Başkalarının eşyalarını izin alarak kullanmada kararlı olur. (Örgütlenme)
	Başkalarının eşyalarını izin isteyerek kullanmayı alışkanlık haline getirir. (Nitelenmişlik)
Öz Kontrol	Kendi kendini kontrol etmesi gerektiğinin farkında olur. (Alma)
	Bir davranışta bulunmadan önce düşünmeye razı olur. (Tepkide bulunma)
	Bir davranışta bulunmadan önce seçenekleri değerlendirmeyi iş edinir. (Değer verme)
	Davranışları hakkında kendini eleştirmede kararlı olur. (Örgütlenme)
	Davranışları hakkında kendini eleştirmeyi alışkanlık haline getirir. (Nitelenmişlik)

5.2. İçerik

Karakter eğitimi programının içerik boyutu düzenlenirken doğrusal program yaklaşımı temel alınmıştır. Birbiriyle ardışık, sıralı, yakın ilişkili ve ön koşul öğrenmelerin ağırlıklı olduğu konuların düzenlenmesinde doğrusal programlama yaklaşımı kullanılır. Konuların öğrenilmesinde hiyerarşik bir yapı olduğunda da bu yaklaşım tercih edilir (Demirel, 2008). Doğrusal programlama yaklaşımında bilinenden bilinmeyene ilkesi, öğrenilecek konuların aşamalı ve küçük parçalar halinde öğrenilmesini öngörmektedir (Çıtak, 2016, 41). Aşağıda programda yer alan içerik listesi tablo şeklinde verilmiştir.

Tablo 2. İçerik Listesi

Mülkiyet	Kendi eşyalarını tanıma
	Okul eşyalarını tanıma
	Eşyaları özenli kullanma
Saygı	Arkadaşlarına karşı saygı
	Büyüklerine karşı saygı
	Farklılıklara karşı saygı
Öz Kontrol	Davranışları hakkında kendini eleştirmek
	Eleştirilere karşı açık olmak
	Düşünerek hareket etmek
İzin İstemek	İzin istemeden bir eşyayı almamak

5.3. Eğitim Durumları

Karakter eğitimi öğretim programı tasarısının eğitim durumları bölümünde araştırma - inceleme yoluyla öğretim stratejisi kullanılması ön görülmüştür. Araştırma inceleme yoluyla öğretim stratejisi doğrudan yapılandırmacı öğrenme kuramıyla ilişkilidir. Öğretmen-öğrenme sürecinin merkezinde öğrenci vardır. Bu durum öğrencileri eğitim-öğretim sürecinde aktif hale getirmeyi gerekli kılar. Bu öğretim stratejisinde öğrenciye üst düzey kazanımların verilmesi amaçlanmaktadır (Efendioğlu, 2018:188). Bu program tasarısında, iş birliğine dayalı (kubaşık) öğretim yöntemi kullanılmasının uygun olduğu düşünülmektedir. İş birliğine

dayalı öğrenmede asıl amaç öğrencilerin bilişsel öğrenmelerinden çok duyuşsal öğrenmelerini sağlamaktır (Berkant ve Karabacak, 2018: 119). Bu bağlamda kullanılacak teknikler takım-oyun-turnuva tekniği gibi iş birliğine dayalı teknikler olarak belirlenmiştir. Bunların yanı sıra drama ve rol oynama, eğitsel oyun gibi teknikler de karakter eğitimi programında kullanılması düşünülen tekniklerdir. Drama ve rol oynama teknikleri öğrencilerin empati kurmasını, öğrenme ortamında aktif rol almasını, kendini ifade edebilmesini, yaratıcı olmasını ve öğrenme isteğinin artmasını sağlayan bir tekniktir. Eğitsel oyun ise özellikle okulöncesi ve ilköğretim kademelerinde etkili olan bir tekniktir. Dersteki konuların daha ilgi çekici hale gelmesini ve öğrencilerin aktif şekilde derse katılımını destekler (Berkant ve Karabacak, 2018). Tablo 3'te karakter eğitimi öğretim programı tasarısında kullanılabilir ders planı örneği verilmiştir.

Tablo 3. Ders Planı Örneği

Bölüm 1			
<i>Okulun Adı</i>			
<i>Dersin Adı</i>	Karakter Eğitimi		
<i>Sınıf</i>	4		
<i>Konu</i>	Mülkiyet		
<i>Önerilen Süre</i>	40'+40'		
Bölüm 2			
<i>Öğrenci Kazanımları</i>	<ul style="list-style-type: none"> Her nesnenin bir sahibi olduğunun farkında olur. (Alma) Sahip olduğu eşyalara razı olur. (Tepkide bulunma) Okul eşyalarını dikkatli kullanmayı iş edinir. (Değer verme) Okul eşyalarının dikkatli kullanılması gerektiğine inanır. (Örgütlenme) Başkalarının eşyalarına zarar vermeyen bir kişiliğe sahip olur. (Nitelikli) 		
<i>Yöntem ve Teknikler</i>	Drama, rol oynama		
<i>Kavram ve Semboller/Davranış Örüntüsü</i>	Kendi eşyalarını tanıma, Okul eşyalarını tanıma, Eşyaları özenli kullanma.		
<i>Kullanılan eğitim teknolojileri, araç-gereçler</i>	Akıllı tahta, sınıf panosu, öğrenci kırtasiye malzemeleri		
<i>Eğitim Durumları</i>	<i>Giriş</i>	Dikkat Çekme	Öğrencinin kalemi alınıp başka bir öğrenciye verilir. Bu kalem kimin çocuklar? Verilen cevaplardan sonra öğretmen masasına çeşitli nesnelere yerleştirilir (tahta kalemi, öğretmen çantası, öğrenci suluğu, sınıf silgisi vb.). Şimdi buradaki eşyalardan hangisi arkadaşımıza ait diye sorulur.
		Güdüleme	Bugünkü dersten sonra her eşyanın bir sahibi olduğunu, kendinize ait eşyaları, okula ait eşyaları öğreneceksiniz. Böylece kendi eşyalarınızı koruyabilmeyi, okul eşyalarını özenli kullanmayı öğrenebileceksiniz.
		Gözden Geçirme	Çocuklar bugünkü dersimizde kendi eşyalarınızı koruyabilmeyi, okulun eşyalarını dikkatli kullanmayı öğreneceksiniz.
		Geçiş	Bu dersle ilgili kısa bir drama sergileyeceğim. Beni dikkatli izleyin.
	<i>Gelişme</i>	Öğretme Öğrenme Etkinlikleri	Gönüllü olan bir öğrenci seçilir. Tahtada öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı diyaloglarla kısa bir drama sergilenir. Daha sonra oluşturulan ikili gruplarla tüm grupların okul eşyaları, kendi eşyaları ile ilgili kısa rol oynamaları istenir. Öğrenciler karşılıklı olarak tahtada kendi belirledikleri drama ve rol oynama etkinliklerini gerçekleştirirler. Her doğru örnekte sınıfça grup alkışlanır. Yanlış örneklerde ise öğretmen dönüt vererek doğru hareketi hatırlatır. Daha sonra akıllı tahtadan konu ile ilgili kısa videolar izlenir. Video gösteriminden sonra istasyon tekniği kullanılarak okul eşyalarının dikkatli kullanımı ve mülkiyet kavramı ile ilgili öğrencilerin resim, şiir, pankart vb. hazırlamaları istenir.
		<i>Sonuç</i>	Son Özet
	Tekrar Güdüleme		Bugünkü dersimizi iyi öğrenirseniz daha sonra hayatınızın her aşamasında kuracağımız ilişkiler daha sağlıklı olacaktır.
Bölüm 3			
<i>Ölçme Değerlendirme</i>	1. Evinizde size ait olan eşyaları sayın. 2. Okul eşyaları nelerdir? 3. Aşağıdaki cümleyi dikkatlice okuyup size uygun olan seçeneği işaretleyiniz. "Arkadaşım kalemini vermezse kalemini kırarım." a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Ara sıra d) Hiçbir zaman		

5.4. Sınama Durumları

Karakter eğitimi öğretim programı tasarısının ölçme değerlendirme boyutunda akran değerlendirme ve grup değerlendirme yapılması ön görülmüştür. Akran değerlendirme, akranların arkadaşlarının başarılarını, öğrenme sonuçlarını ya da performanslarını değerlendirmeleri olarak tanımlanmaktadır (Lindblom-Ylanne vd., 2006'dan Akt. Özcan, 2008). Ayrıca tutum ölçekleri kullanılmasının uygun olduğu düşünülmektedir. Belirtke tablosu ölçme aracının kapsam geçerliğini sağlayan bir yöntemdir.

Karakter eğitimi öğretim programı tasarısında kullanılabilir belirtke tablosu örneği Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Karakter Eğitimi Belirtke Tablosu Örneği

Duyuşsal Alan Basamakları	Konular / Kazanımlar	Mülkiyet	Saygı	İzin İstemek	Öz Kontrol
ALMA	Her nesnenin bir sahibi olduğunun farkında olur.	x			
	Arkadaşlarına karşı ilgi duyar.		x		
	Başkalarının eşyalarını izin isteyerek alması gerektiğinin farkında olur.			x	
	Kendi kendini kontrol etmesi gerektiğinin farkında olur.				x
TEPKİDE BULUNMA	Sahip olduğu eşyalara razı olur.	x			
	Arkadaşlarının farklılıklarına razı olur.		x		
	Okul eşyalarını izin isteyerek kullanmaya razı olur.			x	
	Bir davranışta bulunmadan önce düşünmeye razı olur.				x
DEĞER VERME	Okul eşyalarını dikkatli kullanmayı iş edinir.	x			
	Arkadaşlarına saygılı davranmayı iş edinir.		x		
	Eşyalarını izin isteyerek alan arkadaşlarını takdir eder.			x	
	Bir davranışta bulunmadan önce seçenekleri değerlendirmeyi iş edinir.				x
ÖRGÜTLEME	Okul eşyalarının dikkatli kullanılması gerektiğine inanır.	x			
	Başkalarına karşı saygılı davranmada kararlı olur.		x		
	Başkalarının eşyalarını izin alarak kullanmada kararlı olur.			x	
	Davranışları hakkında kendini eleştirmede kararlı olur.				x
NİTELENMİŞLİK	Başkalarının eşyalarına zarar vermeyen bir kişiliğe sahip olur.	x			
	Saygılı bir kişi olmayı alışkanlık haline getirir.		x		
	Başkalarının eşyalarını izin isteyerek kullanmayı alışkanlık haline getirir.			x	
	Davranışları hakkında kendini eleştirmeyi alışkanlık haline getirir.				x
TOPLAM		5	5	5	5

Mülkiyet, Saygı, İzin İstemek ve Öz Kontrol konuları; Duyuşsal alan basamakları olan alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme ve nitelenmişlik ile eşleştirilmiştir.

Tablo 5. Akran Değerlendirme Formu Örneği

Ders:	Öğrenci Ad-Soyad:
Şube:	Numara:
Dönem:	İmza:
Tarih:	
YETERLİLİK	PUAN (100 üzerinden)
Kendi eşyalarına sahip çıkma	
Okul eşyalarını özenli kullanma	
Başkasının eşyasını izin isteyerek alma	
Arkadaşlarının görüşlerine saygılı olma	
Eleştirilere açık olma	
Ortalama Puan	
Açıklama:	

Akran Değerlendirme Formu ise kendi eşyalarına sahip çıkma, okul eşyalarını özenli kullanma, başkasının eşyasını izin isteyerek alma, arkadaşlarının görüşlerine saygılı olma ve eleştirilere açık olma yeterlilikleri ile puanlanmış ve her yeterlilik 20 puan olacak şekilde 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 6. Karakter Eğitimi Anket Formu Örneği

Karakter Eğitimi Anketi				
Adı Soyadı:				
Sınıfı:				
Sevgili öğrenciler aşağıda verilen maddeleri dikkatlice okuyup size en uygun cevabı işaretleyiniz.				
Maddeler	Her zaman	Çoğu zaman	Ara sıra	Hiçbir zaman
Sahip olduğum eşyaları yeterli bulurum.				
Okul eşyalarını dikkatli kullanırım.				
Okul eşyalarının zarar görmemesi için arkadaşlarımı uyarırım.				
Arkadaşlarımın eşyalarına zarar vermem.				
Arkadaşım eşyasını vermek istemezse ona saygı duyarım.				
Bana eşyasını vermeyen bir arkadaşım olursa ona küserim.				
Öğretmenim sınıfa gelince ayağa kalkarım.				
Ben yatarken dedem odaya girerse yatmaya devam ederim.				
Boyu kısa olan arkadaşlarımla dalga geçerim.				
Konuşma zorluğu olan arkadaşıma yardımcı olurum.				
Hoşuma giden bir eşyayı izin istemeden almam.				
Arkadaşlarımın yaptığım yanlış söylemeleri beni üzer.				
Yaptığım hataları düşünüp düzeltmeye çalışırım.				

Karakter Eğitimi Anket Formu 13 maddeden oluşmakta olup, 4'lü likert tipidir.

6. UYGULAMAYA YÖNELİK AÇIKLAMALAR

Program bir haftalık olarak tasarlanmıştır. Toplam 8 ders süresince verilecektir. Eğitim ortamı posterler, resimler ve çeşitli materyallerle donatılacaktır. Kullanılacak öğretim yöntem ve tekniklerine uygun şekilde, modüler bir sınıf düzeni içerisinde eğitim verilecektir. İstasyon tekniği uygulamasında poster, resim, şiir çalışmaları için gerekli olan materyaller sınıfta hazır bulundurulacaktır. Sergilenecek olan dramalar için yeterli alanın sağlanması öğretmen gözetiminde olacaktır. Her ders saati içerisinde öğrencilerin dikkatini ve güdülenmişliğini artırmak için çeşitli ödüllendirmeler yapılacaktır. Önceden hazırlanmış yaka rozetleri, davranışı doğru sergileyen öğrencinin yakasına takılacaktır. Sınıf duvarları ve panoları öğrenci ürünleri ile düzenlenecektir. Eğitim sonunda öğrenci ürünleri okul genelinde düzenlenecek bir sergide gösterilecektir. Sergiye tüm veliler, öğrenci ve öğretmenler davet edilecektir. Aynı zamanda sergide yiyecek içecek servisi yapılacaktır. Ayrıca tüm kazanımları kapsayan bir skeç öğrenciler tarafından hazırlanıp gösteri salonunda sergilenecektir. Programın sonunda öğretmen tarafından hazırlanan başarı belgeleri öğrencilere ebeveynleri tarafından takdim edilerek eğitim sonlandırılacaktır.

KAYNAKÇA

- ACAT, M. B. ve ASLAN, M. (2011). *İlköğretim Okullarında Çocuklara Kazandırılması Gereken Değerler*. 20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- ALVER, M. ve KESİCİOĞLU, S. O. (2019). Karakter ve Değerler Eğitimi. Ed. Mücahit KAĞAN, Nusrettin YILMAZ, Ankara: Pegem A Akademi,
- BENDER, M. T. (2005). John Dewey'in eğitime bakışı üzerine yeni bir yorum. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 13-19.
- BERKANT, H. G. ve KARABACAK, K. (2018). Öğretim yöntem ve teknikleri. L. Hurioğlu ve A. Efendioğlu (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (105-158). Ankara: Murat Yayınları.
- ÇITAK, E. (2016). *Cumhuriyet dönemi felsefe öğretim programlarının program geliştirmenin temel öğeleri kapsamında değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DEMİREL, Ö. (2008). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.

- EFENDİOĞLU, A. (2018). Öğrenme ve öğretim stratejileri. L. Hurioğlu ve A. Efendioğlu (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (175-192). Ankara: Murat Yayınları.
- EKŞİ, H. (2003). Temel insanî değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.
- KARATAY, H. (2011). Karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı. *Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(1), 1398-1412.
- KATILMIŞ, A., EKŞİ, H. ve ÖZTÜRK, C. (2010). Sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla bütünleştirilmiş bilimsellik odaklı karakter eğitimi programının etkililiği. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 50-87.
- LICKONA, T. (1993). The return of character education, *Educational Leadership*, 51, 6–11.
- LICKONA, T., SCHAPS, E. & LEWIS, C. (2002) Eleven principles of effective character education. *Character Education Partnership*. www.character.org. (19.03.2019).
- MILSON, A. J. ve EKŞİ, H. (2003). Öğretmenlerin karakter eğitiminde yetkinlik duygusu konusunda bir ölçme aracına doğru: Karakter Eğitimi Yetkinlik Skalası (KEYİS) ve Türkçeye uyarlanma çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 99-130.
- ÖZAN, S. (2008). *Öz ve akran değerlendirmenin temel iletişim becerileri üzerindeki etkileri*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- TÜRK DİL KURUMU [TDK] (2018). *Güncel Türkçe sözlük*. www.tdk.gov.tr (19.03.2019).
- UYSAL, F. (2008). *Karakter eğitimi programlarının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÜNLÜ, Ş. (2017). *Eleştirel düşünmeyi destekleyen öğretmen eğitimi programının geliştirilmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- WILLIAMS, D. D., YANCHAR, S. C., JENSEN, L. C. & LEWIS, C. (2003). Character education in a public high school: A multi-year inquiry into unified studies. *Journal of Moral Education*, 32(1), 3-33.
- YILDIRIM, G. (2007). *İlköğretim düzeyinde bir karakter eğitimi programı model önerisi ve uygulanabilirliği*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.